

Ptáci

na zahradě

POZNEJ 85 ZAJÍMAVÝCH DRUHŮ

OBSAH

Na prvních a posledních stránkách knihy najdeš
přehled všech popsaných ptáků.

červenka obecná
28

pěnice černohlavá
29

pěnice slavíková
30

pěnice pokřovní
31

pěnice hnědokřídla
32

rákosník obecný
33

sedmihlásek hajní
34

jířička obecná
35

zvonohlík zahradní
36

čížek lesní
37

pěnkava jikavec
38

pěnkava obecná
39

Ptáci na zahradě

POZNEJ 85 ZAJÍMAVÝCH DRUHŮ

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

© 2019 Franckh-Kosmos Verlags-GmbH & Co. KG, Stuttgart, Germany
Original title: Haag, Kindernaturführer, Welcher Gartenvogel ist das?
Czech edition: © 2022 Grada Publishing, a. s.

Holger Haag

Ptáci na zahradě

85 zajímavých druhů

Přeložila: Jitka Koubková

Odpovědný redaktor: Milan Bronclík

Sazba Artedit, spol. s r. o.

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod a. s.

Počet stran: 112

Vydala Grada Publishing, a. s.

U Průhonu 22, 170 00 Praha 7

jako svou 8323. publikaci

První vydání, Praha 2022

ISBN: 978-80-271-4647-5 (pdf)

ISBN: 978-80-271-3417-5 (print)

Publikace z nakladatelství Grada Publishing, a. s., si můžete zakoupit u svého knihkupce nebo objednat v zákaznickém servisu nakladatelství Grada Publishing, a. s., U Průhonu 22, 170 00 Praha 7, tel.: 234 264 511, fax: 234 264 400, e-mail: obchod@grada.cz, www.grada.cz.

Na Slovensku objednávejte knihy na adrese: Zásilková služba Grada Slovakia, spol. s r. o., Moskovská 29, 811 08 Bratislava, Slovensko, tel.: 02/556 45 189, e-mail: grada@grada.sk.

Vyloučení odpovědnosti:

Všechny údaje v této knize jsou uváděny s nejlépeším vědomím a svědomím. I přesto je třeba při přejímání informací zachovávat opatrnost. Nakladatelství ani autor nepřebírají žádnou odpovědnost za osobní újmu či věcné nebo hmotné škody, které by mohly vzniknout v důsledku použití představených materiálů a metod.

Obsah

A jde se na to!

str. 6–9

Ptáci velcí asi jako vrabec

str. 10–46

Ptáci velcí asi jako špaček

str. 47–67

Ptáci velcí asi jako straka

str. 68–85

Ptáci velcí asi jako husa

str. 86–91

Výpravy do přírody

str. 92–107

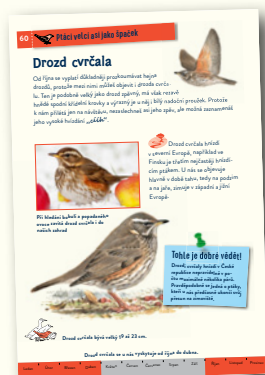
Rejstřík

str. 108–110

Vítej ve světě milovníků ptáků!

V této knize najdeš 85 druhů ptáků, kteří se nejčastěji vyskytují na zahradách, v parcích a v obydlených oblastech. Zahrada je ideálním místem, kde se dá s pozorováním ptáků začít. Můžeš je tam totiž sledovat třeba z okna nebo ze zahradního křesílka, a přesto dokážeš jednotlivé druhy poměrně snadno rozlišit. S trochou trpělivosti a jistou dávkou štěstí postupně zpozoruješ na své zahradě většinu ptáků představených v této knize. Mohou ji navštěvovat jako stálí hosté, nebo se tam jen krátce zastaví, případně zahradou jen proletí.

Snadné určování

Barva vyznačená na horním okraji každé stránky ti pomůže při hledání jednotlivých druhů ptáků. Odlišné barvy kapitol označují ptáci druhy různých velikostí. Ptáci uvedení v této knize jsou podle velikosti rozděleni do následujících kapitol:

Ptáci velcí asi jako vrabec

Ptáci velcí asi jako špaček

Ptáci velcí asi jako straka

Ptáci velcí asi jako husa

Text uvedený vedle tohoto obrázku **krajiny** ti prozradí, kde uvedený pták žije a kde se s oblibou vyskytuje. Kromě toho zjistíš, jestli daný ptačí druh zůstává přes zimu u nás, nebo odlétá na jih do teplejších krajin.

Aby informace o velikosti daného ptačího druhu nebyla jen přibližná, je ve spodní části každé stránky obrázek znázorňující různé velikosti ptáků (pták odpovídající velikosti je vybarven) a vedle něj je uveden i **přesný údaj** v centimetrech.

Díky **barevné liště** umístěné na každé stránce zcela dole na první pohled zjistíš, během kterých měsíců můžeš konkrétní ptačí druh pozorovat. Například drozd cvrčela se u nás vyskytuje od října do dubna, proto jsou tyto měsíce barevně zvýrazněné.

Pokud se vzhled samečka a samičky určitého ptačího druhu značně liší, pak je v knize vyobrazen pestřejší sameček. Doplnující menší obrázky a fotografie ukazují zvláštnosti, samičky, mláďata nebo příbuzné ptačí druhy.

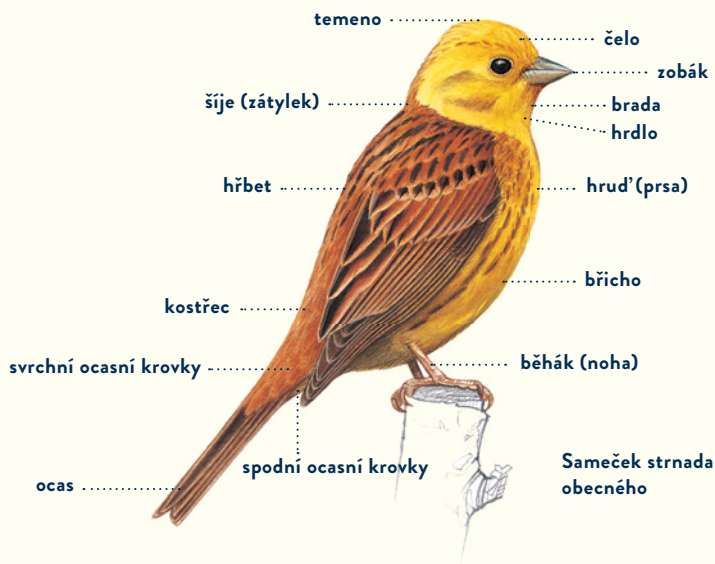
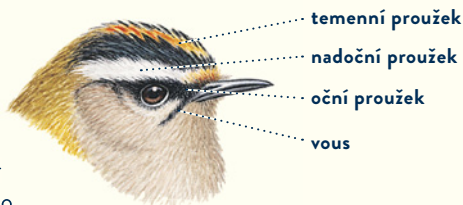
Modré rámečky **Tohle je dobré vědět!** přinášejí zajímavé doplňující informace o daných druzích ptáků. Zelené rámečky **Dívej se pozorně!** a žluté rámečky **Zkus to také!** obsahují rady, jak postupovat při pozorování, a tipy na další aktivity. V oranžových rámečcích **Podivuhodné!** najdeš pozoruhodné detaily nebo rekordy.

Jak pták vypadá?

U ptáků lze rozlišit různé části těla a opeření, které se u jednotlivých druhů liší zbarvením nebo tvarem. Podle nich je můžeš dobře rozpoznat. Na co je přitom třeba dávat pozor, je vysvětleno na následující straně.

Poznávací znaky

Zástupci jednoho ptačího druhu se mohou lišit svým vzhledem v závislosti na stáří, pohlaví a ročním obdobím. U popisu jednotlivých druhů ptáků najdeš k tomuto tématu bližší informace.

Čelní štítek: malý rohovitý útvar na čele.

Čepička: odlišně zbarvená peříčka na hlavě v části nad očima.

Koncový ocasní pruh: barevně oddělený pruh na konci ocasu.

Náprsenka: barevná skvrna na hrdle, která vypadá jako bryndáček.

Podřepování: opakované rychlé pohyby podobné dřepům připomínající i poklonkování.

Prostý šat: oproti barevně výraznějšímu svatebnímu šatu je prostý šat nenápadnější.

Příčné pruhování: příčně probíhající pruhy.

Synantropní druhy ptáků: ptáci, kteří se přizpůsobili životu ve městech a vesnicích.

Migranti na krátké vzdálenosti: ptáci, kteří se v zimě stěhují jen do Středomoří.

Migranti na dlouhé vzdálenosti: ptáci, kteří odlétají až do oblasti střední Afriky.

Částeční migranti: u některých ptačích druhů se směrem na jih stěhuje pouze část jejich populace, například jen samičky, a samečci zůstávají v hnízdištích.

A kromě toho...

Zřejmě nechceš jen určovat ptačí druhy, ale asi tě také zajímá, co všechno můžeš na zahradě pro ptáky udělat. Potom si prohlédni strany 92 až 107. Tam například zjistíš, jak postavit ptačí budku, co ptákům chutná, jak jim můžeš krmivo připravit doma a jak se dá upravit zahrada, aby byla pro ptáky atraktivní. Kromě toho tam najdeš o ptačích mnoho dalších informací, například podle čeho poznáš, čím se ptáci živí, nebo jak vypadají stopy jejich pobytu.

Hurá do přírody!

I když bývá v zahradách a v parcích většina ptáků na lidi zvyklá, je třeba se chovat tiše. Respektuj také cizí pozemky a zůstávej na cestičkách. Nejlepším způsobem, jak se můžeš seznámit s opeřenými přáteli, jsou procházky organizované spolky na ochranu přírody. Kromě této knihy toho nebudeš při určování ptáků potřebovat mnoho.

Důležitý je kvalitní dalekohled a případně i lupa, pokud budeš chtít například detailněji prozkoumat nalezená peříčka. Vezmi si s sebou i tužku a papír pro případ, že si budeš potřebovat něco zaznamenat. A teď už se vydej do přírody a užij si hodně zábavy při objevování a určování ptačích druhů!

Lupa

Dalekohled

Králíček obecný

Králíček obecný je nejmenší pták hnízdící v Evropě. Kromě kulovitěho těla zaujme šedozeleným peřím, bělavými páskami na křídlech a žlutým temenním proužkem s černým ohraničením. Králíček obecný je neustále v pohybu ve větroví. Jeho jemný zpěv je charakteristický vysokými tóny, stoupajícím a klesajícím trylkem „sí-sí-sí“.

Podivuhodné!

Králíček obecný váží pouze 5 gramů, což je hmotnost odpovídající dvěma kostkám cukru. Protože má tak nízkou hmotnost, musí kvůli udržení tělesné teploty neustále přijímat potravu. Za den tedy sezobe víc, než kolik sám váží, aby nezemřel hladu. Dlouhotrvající zimní období s bohatou sněhovou nadílkou tak s představují pro tohoto drobného hmyzožravce problém. Potom se může stát, že velká část těchto ptáčků zahyne.

Králíček obecný je velmi lehoučký

Králíčka obecného můžeš objevit ve větších lesích. Především na jehličnatých stromech prohledává okrajové části větví, jestli tam nenajde nějaký hmyz. Staví si tam také hnízda z vláken pavučin, mechu, lišejníků, měkoučkových peříček a chlupů ze zvířecí srsti. V zimě se občas přilétá obcerstvit na krmítko.

Králíček obecný bývá velký 8 až 9 cm.

Králíček obecný se u nás vyskytuje celoročně.

Králíček ohnivý

Králíček ohnivý má výrazný bílý nadoční proužek a černý oční proužek. Díky těmto proužkům a zlatožlutému opeření ramen je možné ho odlišit od králíčka obecného. Sameček má na hlavě oranžový temenní proužek, u samic je temenní proužek žlutý. Zpěv králíčka ohnivého je zrychlující se a stoupající „sí-si-si-si-si“.

Sameček

Samička

Když králíček ohnivý poskakuje v korunách jehličnanů, upozorňuje na sebe svým zpěvem. Můžeš ho spatřit také na jehličnatých stromech ve smíšených lesích, v parcích, velkých zahradách a na hřbitovech.

Podivuhodné!

Hnízda králíčků ohnivých jsou učená umělecká díla. Stabilní hnízda vytvořená z mechu, lišejníků a vláken pavučin vplétají tito drobní ptáčci do větviček. Jejich vnitřek bývá vyložený hlavně drobnými peříčky. Taková hnízda dokážou přečkat silné bouřky i dlouhotrvající lijáky a vajíčka i mláďata v nich mají krásně teploučko. Když mláďata povyrostou, hnízda se dokonce roztáhnou a zvětší.

Králíček ohnivý bývá velký 9 až 10 cm.

Králíček ohnivý se u nás vyskytuje od března do listopadu.

Budníček menší

Jeho zpěv „*calp-calp*“ je nezaměnitelný. Tohoto drobného a nenápadného ptáčka, který se vyskytuje na listnatých stromech, je však těžké spatřit. Díky zelenavě šedému až hnědému zbarvení na hlavě a hřbetu je velmi dobře maskovaný. Spodní stranu těla má špinavě bílou až nažloutlou. Budníček menší většinou poskakuje při hledání drobného hmyzu po vnějších větvích stromů a keřů.

Dívej se dobře!

Budníček větší vypadá téměř jako dvojče budníčka menšího. Je mu velmi podobný, má však o něco delší křídla a světlejší nohy. Nejlépe se dají rozeznat podle zpěvu. Zpěv budníčka většího je totiž krátký, melodický s klesajícími tóny. Přestože oba zmíněné druhy žijí v lesích a křovinách, hnízda si stavějí dobře ukrytá na zemi.

Budníček větší

Budníček menší bývá velký 10 až 12 cm.

Budníček menší se často zdržuje v listnatých lesích, ale i ve velkých parcích, zahradách či v polních remízcích. Přezimuje ve Středomoří a v severní Africe. Do jeho charakteristického zpěvu se u nás můžeme opět zaposlouchat nejdříve od poloviny března.

Budníček menší se u nás vyskytuje od března do října.

Střízlík obecný

Drobný, zavalitý ptáček s hnědým, příčně pruhovaným perím na hřbetě, bílým nadočním proužkem a světlou hrudí se jako myška hbitě míhá od keře ke keři. Krátká ocasní pera má většinou vztyčená. Z jeho zobáčku zní hlasitý, břeskný zpěv, který je občas možné zaslechnout i v zimě.

Střízlík obecný žije při zemi v lesním podrostu, v parcích i zahradách, s oblibou se zdržuje také poblíž vody. V hustých křovinách pátrá po drobném hmyzu a pavoucích, aby je mohl sezobnout. V zimě také navštěvuje krmítka.

Střízlík obecný v kulovitěm hnízdě

Tohle je dobré vědět!

Sameček střízlíka obecného si na jaře staví větší počet kulovitých hnízd s bočním vchodem. Ta bývají většinou dobře ukrytá v hromadách dřeva, ve výhonicích břecťanu nebo v kořenech vyvrácených stromů. Samička si pak může vybrat, které se jí líbí. Ostatní hnízda nejsou postavena zbytečně, protože bývají využívána k nocování. V zimě se do jednoho hnízda dokonce nastěhuje několik střízlíků najednou. Je jim tak tepleji a šetří cennou energii.

Střízlík obecný bývá velký 9 až 10 cm.

Střízlík obecný se u nás vyskytuje celoročně.

Sýkora uhelníček

Na první pohled vypadá sýkora uhelníček jako menší a bledší sýkora koňadra. Obě se podobají především kresbou na hlavě.

Sýkora uhelníček má však hnědavě bílou spodní část těla a podélnou bílou skvrnu v týle. Dá se dobře poznat podle rychlého a stereotypního zpěvu „vícu-vícu-vícu“.

Sýkora uhelníček se vyskytuje především v jehličnatých lesích. Tam poskakuje hlavně v horních partiích stromů, kde pátrá po drobném hmyzu. Potravu si sice hledá úplně nahoře, hnízda však mívá často zcela dole v dutinách stromů nebo otvorech v zemi a také ve skalních puklinách. V zimě se sýkora uhelníček živí také jedlovými a smrkovými semeny a vydává se s oblibou i ke krmítkům, která jsou umístěna v blízkosti lesa.

Podivuhodné!

Mnoho sýkor uhelníčků hnízdí v jehličnatých lesích severní a východní Evropy. Pokud se jim tam během jednoho roku vylihně příliš mnoho mláďat, pak se velké množství uhelníčků vydává na zimu do střední a jižní Evropy. Takové přesuny se nazývají irupce. Tímto způsobem získávají sýkory nové oblasti vhodné k životu.

Sýkora uhelníček bývá velká 10 až 11,5 cm.

Sýkora uhelníček se u nás vyskytuje celoročně.

Sýkora koňadra

Sýkora koňadra je naše největší a nejrozšířenější sýkora. Hlavu má zřívě černou a tváře bílé.

Spodní strana jejího těla je žlutá s černým středovým pruhem. Křídla a ocas má sýkora koňadra namodralé a hřbet olivově zelený. Její hlasitý zpěv „cici-bé, cici-bé“ zpravidla ohlašuje příchod jara.

Podivuhodné!

Sýkory koňadry a sýkory modřinky jsou celkem zvědavé a pěkně vynalézavé, když shánějí něco k snědku. V Anglii se před 70 lety naučily proklouvnout hliníkové víčko na lahvi s mlékem, aby se dostaly k lahodné smetaně. Oříšky přivázané na provázcích zavěšených na větvích si dokážou postupně vytáhnout až k sobě.

Sýkora koňadra otevírající láhev s mlékem

Sýkora koňadra na lojové kouli

Všude tam, kde jsou stromy, najdeš také sýkory koňadry. Ty hnízdí podobně jako sýkory modřinky v různých dutinách a v ptačích budkách. Sýkory koňadry si často přilétají pochutnat na lojových koulích nebo něco sezobnout na krmítku. Protože jsou nejsilnějšími a nejdrzejšími sýkorami, dokážou odtamtud často vyhnat slabší vyhladovělé ptáky.

Sýkora koňadra bývá velká 13 až 15 cm.

Sýkora koňadra se u nás vyskytuje celoročně.

Sýkora modřinka

Jak napovídá její pojmenování, má drobná sýkora modřinka na svém těle hodně perí zbarveného domodra: modrobílou hlavičku, modrá křídla a modrý ocásek. Bříško má žluté a hřbet zelenkavý. Na jaře je slyšet její pronikavé „sisisisirrr“.

Sýkora modřinka s mládětem

Podivuhodně!

Sněžka modřinek bývá početná. V roce, kdy mají k dispozici dostatek potravy, snášejí 9 až 15 vajec. V hnízdních budkách pak bývá hodně těsně. Při výchově mláďat ptačí rodiče nasbírají 7000 až 8000 housenek a jiných stadií hmyzu.

Sýkora modřinka v hnízdní budce

Se sýkorou modřinkou se můžeme setkat téměř všude. Trochu se vyhýbá pouze hustým jehličnatým lesům. Protože patří mezi dutinové ptáky, hnízdí s oblibou v zavěšených ptačích budkách, někdy dokonce i v dopisních schránkách. V zimě také s oblibou navštěvuje krmítka. Potom většinou poletuje po zahradě v menších hejnkách.

Sýkora modřinka bývá velká 10 až 12 cm.

Sýkora modřinka se u nás vyskytuje celoročně.

Mlynařík dlouhoocasý

Drobný černo-bílo-hnědý pták s dlouhým ocasem a malým špičatým zobáčkem – to může být jen mlynařík dlouhoocasý. Šikavně poskakuje na tenkých koncích větviček, občas i zavěšený hlavou dolů. Upozorňuje na sebe ostrým voláním „sí-sí-sí“ nebo cvrčivým „seerrrp“.

Mlynařík dlouhoocasý na hnízdě

Mlynařík dlouhoocasý hnízdí především v listnatých a smíšených lesích. Tento ptáček připomínající pěřový míček se však vyskytuje i v parcích a zahradách, kde je dostatek podrostu. Hnízdo si staví většinou ve spodních částech hustých křovin tak, aby bylo dobře ukryté. V zimě se mlynaříci dlouhoocasí pohybují v menších hejnech.

Mlynařík dlouhoocasý středoevropský

Mlynařík dlouhoocasý severoevropský

Dívej se dobře!

Mlynařík dlouhoocasý se u nás vyskytuje ve dvou poddruzích. Většinou může spatřit ptáčky s černobíle pruhovanou hlavou. V zimě k nám však přilétají z východní a severní Evropy mlynaříci s bílou hlavičkou. Proto se v zimním období dobře rozhlížeje kolem sebe a třeba se ti podaří spatřit kromě mlynaříků s pruhovanou hlavičkou i ty s hlavičkou zcela bílou. Potom ti bude jasné, že tento ptáček k nám na návštěvu přiletěl z velké dálky!

Mlynařík dlouhoocasý bývá velký 13 až 15 cm.

Mlynařík dlouhoocasý se u nás vyskytuje celoročně.

Sýkora parukářka

Sýkora parukářka se dá snadno poznat, protože jako jediná ze sýkor má na hlavě černobílou chocholku. Také zbytek její hlavy je černobíle melírovaný. Hodně nápadné jsou rovněž černé hrdlo a bílý kroužek na krku. Svrchní strana jejího těla má hnědé zbarvení, spodní strana je hnědavě bílá. Její zpěv se skládá z vysokého volání a hlubšího trylkování a zní jako „*si-si-girrr*“.

Sýkory parukářky žijí v jehličnatých a smíšených lesích, ale také v parcích a zahradách. Po celý rok zůstávají věrné jednomu místu. V zimě se občas přidávají k hejnkům dalších sýkor a společně se vydávají ke krmítkům.

Sýkora parukářka bývá velká 11 až 12 cm.

Dívej se dobře!

Stejně jako všechny ostatní sýkory hnízdí i sýkora parukářka v dutinách. Nehledá však jen prázdné dutiny po datlovitých ptáčích nebo otvory ve větvích, ale sama si svým malým zobáčkem dokáže vytesat dutinu do ztrouchnivělého dřeva. V ptačích budkách hnízdí jen velmi ojediněle.

Sýkora parukářka v hnízdě

Sýkora parukářka se u nás vyskytuje celoročně.